

Θεολογική Ερμηνεία της Βυζαντινής Εικόνας της *Μεταμόρφωσης του Σωτήρος*

Βασισμένο σε κείμενα των:

A) Αρχιμ. Μελετίου Απ. Βαδραχάνη,

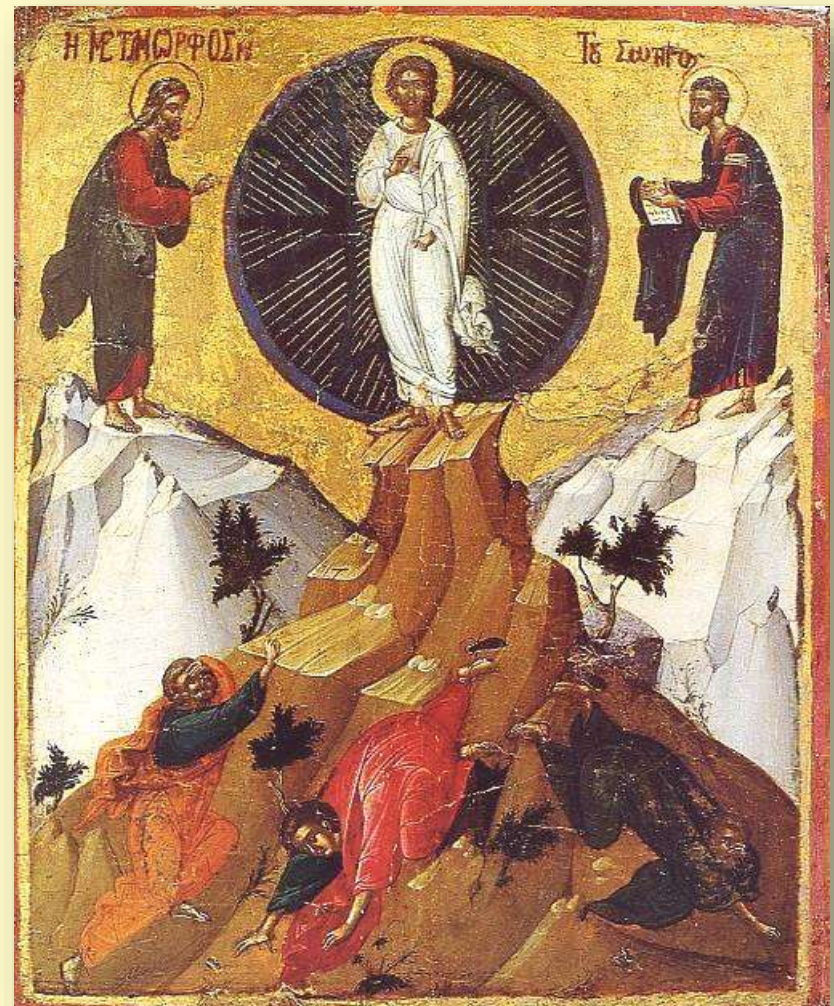
B) Αθανασίου Διαλεκτόπουλου

Η Εικόνα της Μεταμορφώσεως

Το Όρος Θαβώρ

- Η σκηνή διαδραματίζεται σε ένα βουνό.
- Κατά την παράδοση είναι το όρος Θαβώρ.
- Το όρος παριστάνεται έρημο από βλάστηση και δένδρα, όπως συνηθίζεται στην βυζαντινή ζωγραφική, όπου ο περιβάλλον χώρος παρουσιάζεται πάντα λιτά και αφαιρετικά.
- Σκοπός: Η προσοχή του πιστού να μην αποσπάται.

Ο Χριστός

- Ψηλά στο μέσο της εικόνας, στην κορυφή του βουνού παρουσιάζεται ο *Μεταμορφωμένος Χριστός*.
- Στο ένα χέρι κρατάει *κλειστό ειλητάριο*, όπου αναγράφεται ο *Νόμος του* και με το άλλο *ευλογεί*.
- Φοράει λευκό χιτώνα και *μάτιο σαν το φως* (Ματθ. 17,2) ή *λευκά σαν το χιόνι* έτσι που κανείς *βαφέας επί της γης* δεν μπορεί να τα *λευκάνει* (Μαρκ. 9,3).
- Είναι *πλημμυρισμένος με φως* μέσα στη *μετέωρη Δόξα* του.
- Η όλη ύπαρξη του *ακτινοβολεί το άκτιστο φως*.
- Το φως είναι το *πρώτο ιδίωμα του Θεού* (Ψαλ. 27:1, Ησ. 60:19-20 και 42:6)

Η Δόξα – Το Άκτιστο Φως

- Η δόξα, το άκτιστο φως, που τον περιβάλλει, αποδίδεται στην εικόνα μ' ένα κυκλικό ή ωσειδές ή ρομβοειδές με τριγωνικές κατασκευές σχήμα.
- Οι δύο ομόκεντροι κύκλοι συμβολίζουν την παρουσία των δύο άλλων προσώπων της Αγίας Τριάδος. Ο κύκλος είναι εικονογραφικά το τελειότερο σχήμα και συμβολίζει την αέναη διάρκεια, το θεϊκό.
- Ο Χριστός – το τρίτο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος – κατά τη στιγμή της Μεταμόρφωσής του περιβάλλεται από τα εξής τρία σύμβολα του φωτός: τις ακτίνες που σχηματίζουν ένα ελλειψοειδές τετράγωνο, τις χρυσές γραμμές, το φωτοστέφανο γύρω απ' το κεφάλι του και τη λευκή ενδυμασία.

Η Δόξα – Το Άκτιστο Φώς

- Οι ακτίνες που εκφεύγουν απ' το σώμα του υποδηλώνουν τον ήλιο.
- Οι χρυσές γραμμές τη μετάδοση της θείας ζωής.
- Το φωτοστέφανο υπενθυμίζει την ηλιακή σφαίρα, σύμβολο του ιερού και της πνευματικής ενέργειας που ακτινοβολεί.
- Η λευκότητα των ενδυμάτων την καθαρότητα και αφθαρσία.

Η Δόξα – Το Άκτιστο Φώς

- Φανερώνει ότι η ανθρώπινη φύση του Χριστού είναι δοξασμένη από τον καιρό της ενσαρκώσεώς του, λόγω της ενώσεως της με την θεία φύση.
- Η μεταμόρφωση δεν σημαίνει αλλαγή της μορφής του Χριστού αλλά αποκάλυψη της έως τότε κρυμμένης δόξας του.
- Δείχνει στους μαθητές αλλά και σ' όλους τους μετέπειτα πιστούς πόσο λαμπρό και ένδοξο θα γίνει το σώμα, η ανθρώπινη φύση.

Ο Μωϋσής και ο Ηλίας

- Δεξιά του Χριστού (όπως βλέπουμε την εικόνα) φαίνεται ο Μωυσής.
- Κρατά τις πλάκες με το Νόμο του Θεού.
- Βρίσκεται στο όρος Σινά.
- Ο Μωυσής, που έχει πεθάνει, δείχνει ότι οι άνθρωποι είναι προορισμένοι για την αθανασία.

Ο Μωϋσής και ο Ηλίας

- Αριστερά του Χριστού (όπως βλέπουμε την εικόνα) παριστάνεται ο *Προφήτης Ηλίας*.
- Βρίσκεται στο όρος *Κάρμηλος*.
- Το βουνό είναι στη χριστιανική παράδοση ο τόπος όπου συναντάται ο ουρανός με τη γη, και η ανάβαση στο βουνό έχει μεταφορική έννοια, καθώς νοείται ως η ανάβαση στις βαθμίδες της αγιότητας.

Ο Μωϋσής και ο Ηλίας

- Παρουσιάζονται κι αυτοί λουσμένοι στο άκτιστο φως και στη θεία δόξα, λόγω της θεοπτίας τους και της εν Χριστώ κοινωνίας τους.
- Πιστοποιούν κι αυτοί με τη σειρά τους το δοξασμό της ανθρώπινης φύσεως, δηλαδή την ανάσταση των νεκρών.

Ο Μωϋσής και ο Ηλίας

- Συμβολίζουν την ενότητα και συνέχεια μεταξύ Παλαιάς (Νόμος και Προφήτες) και Καινής Διαθήκης.
- Δείχνουν ότι ο Χριστός είναι ο Κύριος νεκρών (Μωυσής) και ζώντων (Ηλίας).

Οι Μαθητές

- Στο κάτω μέρος της εικόνας παρίστανται οι μαθητές Πέτρος, Ιάκωβος και Ιωάννης.
- Σε αντιπαράθεση με τους δύο προφήτες που στέκονται ακίνητοι οι τρεις απόστολοι κάτω από τα πόδια του Χριστού, παρουσιάζονται έντρομοι με όσα συμβαίνουν.
- Απεικονίζονται πεσμένοι στο έδαφος με εκφράσεις έντονης κατάπληξης και ταραχής.

Οι Μαθητές

- Αν η ακινησία εκφράζει την ειρήνη του Θεού και την υπεράνθρωπη ζωή, η κινητικότητα αντίθετα μαρτυρεί την ατέλεια της πνευματικής ζωής, δηλαδή την αμαρτωλή κατάσταση του ανθρώπου.
- Η θέα του Θεού σ' αυτή τη ζωή προκαλεί τον πόθο αλλά και συγχρόνως το φόβο των ανθρώπων.

Οι Μαθητές

- Οι στάσεις τους συμβολίζουν τους διαφορετικούς τρόπους που οι άνθρωποι αντιδρούν μπροστά στη θεία αποκάλυψη.
- Ο Ιωάννης, ο μικρότερος απ' αυτούς, στη μέση, και ο Ιάκωβος δεξιά με το πράσινο ένδυμα πετιούνται στο έδαφος κρατώντας το πρόσωπό τους, μη μπορώντας να αντικρίσουν τη θεική ακτινοβολία.
- Ο Πέτρος αριστερά, ο μεγαλύτερος, κρατάει μεν με το αριστερό χέρι το πρόσωπό του, το έχει όμως στραμμένο προς τα επάνω.
- Ταυτόχρονα με αυτό τον τρόπο αποδίδεται και σεβασμός στο συμβολισμό των ηλικιών.

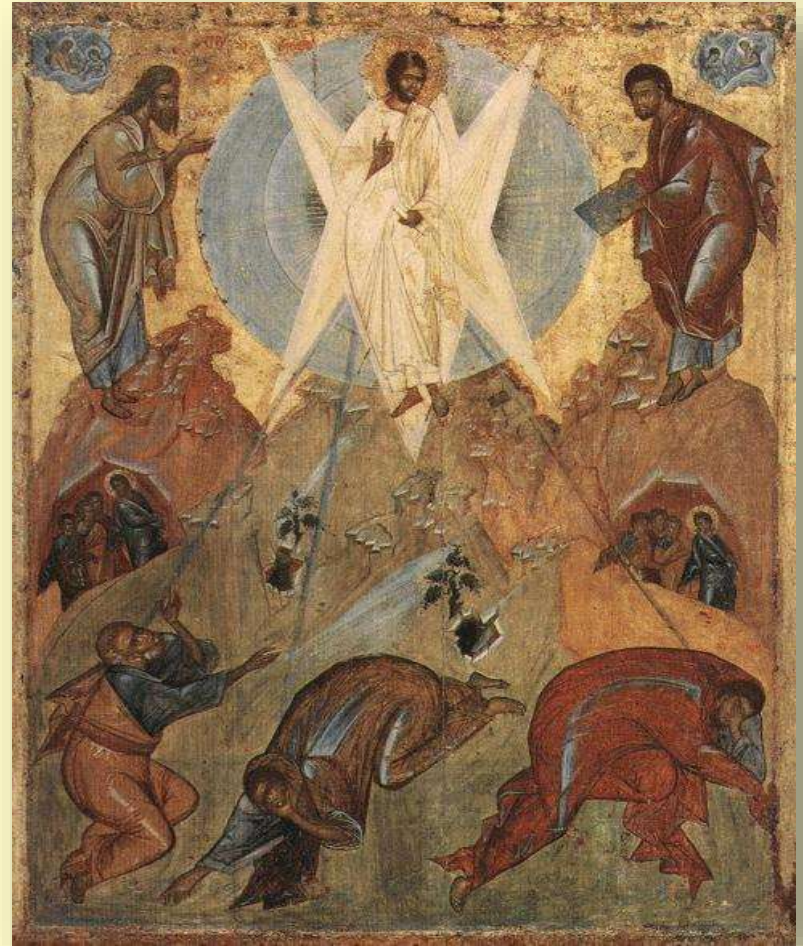
Το γεγονός της Μεταμόρφωσης περιγράφεται στα: Ματθ. 17: 1-9, Μαρκ. 9: 2-13, Λουκ. 9:28.

34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐκείνους εἰς τὴν νεφέλην· 35 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε. 36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακασιν. (Λουκ. 9:34-36).

Αποκαλύπτεται ἔτσι ὁ Πατέρας «ἐν φωνῇ» καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα «ἐν νεφέλῃ».

Η Εικόνα του Αγιογράφου του Δωδεκαόρτου της Μονής Διονυσίου

- Η εικόνα αυτή αποτελεί τη μοναδική εικονογραφική παραλλαγή του θέματος της *Μεταμόρφωσης του Σωτήρα*.
- Ο τεχνίτης εικονογράφος ακολουθώντας επακριβώς τις ευαγγελικές διηγήσεις συμπεριλαμβάνει στη σύνθεσή του δίπλα στο κεντρικό θέμα τις σκηνές της ανόδου και καθόδου στο όρος Θαβώρ.
- Αριστερά βλέπουμε το Χριστό να προπορεύεται έχοντας στραμμένο το κεφάλι προς τους τρεις μαθητές και το αριστερό χέρι υψωμένο σε χειρονομία λόγου.

Η Εικόνα του Αγιογράφου του Δωδεκαόρτου της Μονής Διονυσίου

- Στο δεξί χέρι κρατεί το θείο *Νόμο*.
- Φαίνεται να προετοιμάζει τους μαθητές για τη μοναδική εμπειρία που πρόκειται βιώσουν.
- Σκοπός του δεν είναι να τους εκπλήξει με τη Μεταμόρφωσή του, αλλά να τους αποκαλύψει τη θεϊκή του δόξα.

Η Εικόνα του Αγιογράφου του Δωδεκαόρτου της Μονής Διονυσίου

- Μετά το ουράνιο όραμα κατέρχονται από την άλλη πλευρά του βουνού.
- Οι μαθητές στρέφουν ανήσυχοι το βλέμμα προς τον Κύριό τους που τους καθησυχάζει ευλογώντας τους.
- Ταυτόχρονα τους λέγει: «Μηδενί είπητε τό όραμα, έως ου̅ ο υίός του̅ ανθρώπου εκ νεκρῶν αναστη̅» (Ματθ. 17:9).

Giovanni Bellini, The Transfiguration of Christ, 1487 (Νάπολη - Ιταλία)

Raphael, (1516 - 1520). Πρόκειται για το τελευταίο έργο του, το οποίο ολοκληρώθηκε από το μαθητή του Giulio Romano.

**Titian, The Transfiguration of Christ,
(1560-3). Chiesa di San Salvador, Venice.**

